

«St. Olav utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Oppsigelser må være eksp. i hende seinst 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 30 069. — «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 I, er åpen hver dag kl. 10—3. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: Begynn med deg selv. — Hva er grunnen. — Utsyn. Den russiske kirkepolitikk. — Omkring kardinalenes ankomst til Rom. — I kikkerten. — Tråden fra oven. — Fastemandat 1946. — Her hjemme. — og derute.

BEGYNN MED DEG SELV

Av sogneprest E. Laudy

Generalsekretæren i F. N. Trygve Lie holdt tirsdag 26. februar en tale i kringkastingen hvori han atter advarte mot pessimisme. For krigsfrykt skaper krigstrussel. Og det er så sant som det er sagt. Denne påstand er jo basert på den enkle psykologiske lov at tankene pleier å bære spiren i seg til handling. Praktisk talt enhver nybegynner i hvilken som helst idrettsgren vil kunne bevitne dette:

Frykten for å falle på ski, redselen for å synke ved svømming har ofte ført til mer eller mindre sørgelige resultater.

Trygve Lie har derfor unektelig rett når han sier at hvis håpløsheten sprer seg, hvis det blir alminnelig å si at «det nytter ikke — krig blir det likevel» — ja, da forbereder vi faktisk veien til det vi i vår frykt nettopp vil unngå.

Men når han så påstår at «det eneste som hjelper er arbeid og atter arbeid» — da tillater jeg meg likevel å sette et aldri så lite spørsmålstegn.

Det er nok sant at «vi må ha en positiv innstilling, føle at hver enkelt av oss på sitt område kan gi et beskjedent bidrag til å gjøre verden bedre». Men det kommer bare an på hva en forstår under «positiv innstilling» og hva dette bidrag egentlig skal bestå i.

Og jeg kan ikke fri meg for den fornemmelse at han tenker litt for ensidig på arbeidet i det økonomiske liv. Selvsagt er dette arbeid absolutt nødvendig. Men langt viktigere — også for verdensutviklinger — er

arbeidet foregen sjel.

For dette arbeid danner jo grunnlaget for all annen virksomhet. Såpass skulle da krigen ha lært oss. Hvis vi skal gjøre verden bedre, så skal vi endelig ikke la oss narre av dette upersonlige uttrykk «verden». For — hva er egentlig verden? Det er menneskene. Og skal vi gi vårt bidrag til å

gjøre menneskene bedre, så er det jo soleklart at vi burde begynne med oss selv.

Det er så fristende å velte ansvaret over på «verden» — underforstått den anonyme, ansiktsløse, konturløse grå masse — noe i retning av den «ukjente mannen» som pleier å opptre som reddende engel i talløse rettssaker.

Vi er sikkert alle enige i at «verden» ville se atskillig annerledes og bedre ut enn den faktisk gjør nå til dags, hvis den viste litt mer respekt for Guds bud og levde etter dem. Hvis verden holdt søndagen hellig — hvis verden oppdro barna til lydighet og aktelse for religionen — hvis verden hadde mer ærefrykt for menneskelivet — også for det spirende liv — hvis verden betraktet andres eiendom og gode navn som uangripelige — hvis verden anså sannheten som et hellig gode — da ville verden sikkert gå enlyssere framtid i møte!

Enig? Jeg kunne skrive ennå flere «hvis» — men det får klare seg foreløpig. Vel. Men nå kan du trygt si som så:

verden = jeg.

Og så får du begynne å lese ovenstående om igjen, bare med den forskjell at du bytter ordet «verden» med «jeg». Altså:

Hvis jeg

Hvis jeg

Hvis jeg

Når du har gjort alt dette, da har du gitt et meget verdifullt, ja det viktigste bidrag til en forbedring av verden.

Begynn derfor med deg selv,
og begynn nå — i fastetiden!

Hva er grunnen?

Freiburgs erkebiskop om det tyske nederlag

(Forts. fra forr. nr.)

Hvor har de ikke mistet sin verdighet alle de som stod i spissen for folket og på maktens topp talte om å bære med heltemot en ond skjebne og nå forlater det nød-stedte folk for i nattens mørke å redde seg selv og sine eiendeler med bil eller fly bort fra Tyskland! De talte alltid om folkefelleskapet, og fornekte det nå hvor det i de kommende år gjelder om å stå trofast sammen.

Og kan det forenes med dette folkefelleskap og tysk verdighet at en før en flykter selv ødelegger så meget av alt det som kunne hjelpe de som ikke flykter — til og med sykehus og medisiner?

Er det det tyske menneske verdig å fornekte sin overbevisning når det er opportunt å hevde at en alltid har vært mot nazismen, skjønt en kan hende var blant de ivrigste når det gjaldt dens forfølgelse av religion og Kirke? Er det verdig når disse mennesker til og med opptrer som angivere av sine tidligere meningsfeller for å innynne seg hos de nye makthavere og derved redde seg selv? Er det verdig når tyske kvinner og unge piker oppfører seg så besettelsestroppene må se på dem som foraktelige tøser?

Er det ikke vår plikt i øyeblikket å overholde — i Guds navn og for å bevare ro og orden i landet — alle de bud og forbud som seirherrene pålegger oss og unngå alt som vil føre til hardere forholdsregler?

Svarer det til tysk verdighet å skyte fra bakhold i de erobrede områder og derved øke ulykkene? Er det ikke et bevis på hvorledes ungdommen er ført vill at de setter helt meningsløst livet på spill og tror det er tysk heltemot å holde en tapt stilling selv om døden er dem viss?

Er det ikke uverdige å «likvidere», som det forbryterske ord lyder, sine egne folkefeller skjønt de bare arbeider på å opprettholde ordenen og bevare oss for sult og annen nød? Var det virkelig så forkastelig at statsmennene sluttet den første verdenskrig og fikk en tålelig fred før fedrelandet var helt besatt av fienden? Tyskland av i dag gir svaret.

Jeg har gjort og gjør hva jeg kan for å bekjempe den forferdelige krigs onder, og jeg ber og besverger besettelsestroppene at de ikke mer tenker på hva det skjedde av forbrytelser på den andre siden Rhinen i den tyske seirsstund — urett bøtes ikke med ny urett. En bebreider oss at vi ikke med makt har reist oss mot det tidligere system, og vi svarer at vi gjorde alt hva vi kunne og var beredt til å ofre vår frihet og vårt liv. Men den brutale og organiserte overmakt var for stor og vi kunne ikke tenke på noen revolusjon, fordi regjeringen var lovlig i følge folkeavstemningen og brøt enhver motstand uten samvittighetsskrupler. En høy gestapomann svarte meg således en dag da jeg sa: «Vi har retten på vår side» med følgende ord: «Og vi har makten».

Og dog har vi megen skyld overfor Gud.

Derfor soner vi nå — det er det tredje som påhviler oss. I botens ånd må vi ta alt det tunge som framtiden vil bringe av sult, ufrihet og innskrenkninger i vår livsførsel. Men vi må stole på den guddommelige allmakt. Tyskland har i sin historie opplevet mange fornedrelsens dager, men så lenge det var kristent har det igjen reist seg med Guds velsignelse, som vi har nedkalt med våre bønner.

Det fjerde som nå er vår plikt er derfor at vi ber. Hvor meget har vi ikke å be for, og nå er vel de stemmer tause som hånet troende menneskers bønner. Vi må be for våre fanger, for våre døde, for deres etterlatte i all deres sorg og smerte.

Og vi skal igjen leve som de kristne bud krever det.

La oss huske det første bud som så mange av våre folkefeller glemte: «Jeg er Herren Din Gud! Du skal ikke ha fremmede guder!» — altså ikke opphøye mennesker til himlen og sette folket på den eviges trone. Det folk som er forgjengelig som alt på jorden.

Vi skal atter holde søndagen i ære. Erfaringen viser at vanhelliges den bringer det forbannelse med seg. Og hvor er den ikke blitt krenket av den måte, hvorpå det for mange ble gjort umulig å komme til søndagsmessen uten å utsette seg og sine for strenge straffer.

Det fjerde bud må igjen innpreges i barna våre, som er blitt smittet av de nye, unaturlige ideer og følt seg bedre enn sine foreldre — ja til tider er blitt forredere og angivere mot dem. La oss oppdra dem etter Kristi påbud til oss: til lydighet, ærbarhet, høflighet og flid og til å verdsette og tilegne seg hva skolene gir av åndelige goder. Vi må gi dem kristne lærere, som ikke undergraver elevenes tro og sender dem ut i livet uten kunnskaper og erkjennelsesevne. De skal være ungdomsførere og ikke ungdomsforførere.

Vi skal igjen ære menneskets liv for det tilhører Gud. Det er ene tillatt å drepe et menneske om det skjer i ytterste nødverge — når en lovlig domstol dømmer skyldig eller når en rettfærdig krig krever sin innsats. Men ellers er det mord. Og likevel er så meget uskyldig blod blitt utgydt de senere år under tysk maktbegjær og hevnlust og under den såkalte «euthanasi», som forbrytersk drepte åndelig svakt utrustede mennesker. Vi skal bevare vårt eget liv så lenge Gud vil det — selv-mordet er ikke tillatt, enn si ærefullt. Det er det feigeste av alt når en på denne måte vil unndra seg en rettfærdig straff som mange gjør nå. De er ikke helter men uslinger uten karakterstyrke til å stå til ansvar for sine gjerninger overfor framtiden og domstolene.

Det sjette bud må æres. Ekteskapsbrudd må regnes for en av de verste forbrytelser som står i dyp strid med den tyske troskap. La det være de unges ære at de vinner over alle fristelser og forblir uberørte. Disse unge

er blitt spottet i de år som er gått og en skammet seg ikke for å oppmuntre unge piker, nesten skolebarn ennå, til å få barn. Hvordan skal det nå i disse nødens dager gå disse ugifte mødre med sine barn. Stakkars unge kvinner, bedradd for sin uskyld og lykke!

Bort med den kunst som utbrer smuss! Jeg verdsetter det tilløp som en tid ble gjort i denne retning, men det ble bare til svake tilløp. Kinoer, blader og bøker og bilder fikk igjen uhindret undergrave bluferdigheten og anstendigheten og svekket og ødela naturlig livsutfoldelse under påskudd av at dette var den ideale tyske natur. Vi må huske på Frelserens ord: «Ve det menneske fra hvem forargelsen kommer!»

La oss ikke forgripe oss på menneskers eiendom men gjøre det godt igjen som i de forløpne år er forbrutt ved urettmessige overgrep. En har ikke alene beslaglagt det som tilhørte mennesker av annen politisk mening, men har også med et pennestrøk tilegnet seg kirkenes og klostrenes rettmessig erhvervede eiendom, som ene ble brukt i kjærlighets tjeneste. For ikke å tale om de mennesker østfra som er blitt jaget fra hus og hjem og de tøylesløse plyndringer i de besatte land.

Også det ottende bud må komme til ære, og det ikke bare i forholdet mellom deg og meg men også mellom folkene. Troskap mot inngåtte forpliktelser skal igjen betraktes som hellig og ukrenkelig, og høytidelige avtaler skal respekteres og må ikke mer fordi de inneholder ubeleilige paragrafer uten forhandlinger med motparten og uten varsel bli erklært ugyldige ut fra hovmodig vilkårlighet. Det må ikke mer sluttet overenskomster som en ikke akter å holde og som derfor er et bedrageri mot offentligheten.

Hyklen må igjen betraktes som nedverdiggende også i det offentlige liv, og løgn igjen ansees for urett og synd og ikke som et tillatt våpen og verktøy i fedrelandets tjeneste. Det sies at i storpolitikken skjuler talen tankene, men en tør uten å gå sannheten for nær si at aldri er det tyske folk blitt så bedratt med løgner som i de siste år. Og la baktalelser og bakvaskelser, som det nye system brukte til å gjøre motstandere uskadelige, igjen nå betraktes som midler ene djevelen, løgnens far, betjener seg av.

Ennå en siste og for mange den tungeste ting påhviler oss: vi må tilgi dem, det nazistiske systems herrer og handlangere, som miskjente og foraktet os, forhånte og krenket oss, sperret oss inne og pinte mange av oss til en blodig død. La oss tilgi som Frelseren tilga på korset, og la oss be at den barmhjertige Gud må lære dem å angre så de får gjøre bot og vende hjem til ham. Vi må huske de kristnes daglige bønn: «Forlat oss vår skyld som og vi forlater våre skyldnere.»

En taler om at vi nå skal få uinnskrenket kirkelig og religiøs frihet. La oss benytte oss av den til vårt gjenreisningsarbeid. Men vi vil foreløpig ikke tenke på å gjenreise hver enkelt ting fra fortiden før vi har sett hva den nye tid krever etter omveltningen. Nye tider krever nye midler og tidsforholdene vil vise oss veien!

Om det siste år kan vi si: «Hvis Herren ikke bygger huset arbeider bygningsmennene forgjeves!» Derfor skal vi nå som kristne bygge med Herren! Det er så mye å gjenreise som aldri før så overalt er det nå iver: i

UTSYN

Den russiske kirkepolitikk

Nå da kirken i Russland har fått en del av sine fundamentale rettigheter tilbake ifølge en overenskomst med Sovjettregjeringen, kan det ha sin interesse å kaste et blikk på den kamp mellom kristendommen og den russiske form for kommunisme, som denne overenskomst i all fall i øyeblikket har satt en stopper for. En kan i grunnen føre den tilbake til en meget dramatisk episode 4. september 1917, da den nettopp utnevnte patriark av Moskva, biskop Tichon og hans følge møtte en flokk kommunistiske soldater, mens biskopen ifølge en gammel ceremoni dro rundt om Kremles murer og bestenkte dem med vievann. Soldatene snudde da demonstrativt ryggen til og istemte Marseillaisen, hvilken utfordring folkemassen besvarte med å synge salmer. Det var det første sammenstøt mellom kommunismen og religionen, men det skulle ikke alltid gå så relativt fredelig for seg. I desember samme år kom sovjettregjeringen til makten og utstedte med en gang en rekke dekretter mot kirken. En måned senere var stat og kirke skilt fra hverandre.

I august samme år hadde for øvrig merkelig nok den ortodokse kirke avholdt sitt første allrussiske kirkemøte i flere hundre år og vedtatt en del prinsipielle regler for sitt arbeid innenfor staten. Revolusjonen omstyrtet alle disse bestemmelser og et nyt allrussisk kirkemøte ble ikke avholdt før februar 1945 i Moskva.

Kommunismens syn på religionen slik som Lenin utformet det var nokså enkelt: den er unyttig overtro og skadelig for den politiske utvikling fordi den er reaksjonær og ønsker å holde folkets brede lag i åndelig fangeskap og uvitenhet. Men formelt var den nye lov om atskillelsen mellom stat og kirke, konfiskasjon av kirkens eiendom osv. dog ikke så meget rettet mot religionen som idé, som mot den åndelige tvang som en mente alle kirkelige retninger som sagt utøvet. Det en ville var å få fram absolutt religiøs frihet, men loven og alle de følgende innskridninger overfor kirken gjorde dog denne «frihet» nokså illusorisk. Det ble således fordret at en «religiøs gruppe» på minst tyve personer skulle sørge for en kirkes underhold om den skulle benyttes til gudstjenester, og i det kaos som revolusjonen skapte var det ikke alltid så lett å finne tyve mennesker, som

byen over landsbyene og i sjelene! Det blir en gjenreisning som koster svette og tårer enten den nå gjeller et nytt hus med nye hjem eller en kirke med et hellig høyalter eller et tårn med klokker som skal synge Guds pris ut over et fredelig land — eller det gjelder vårt eget tyske folk! Men i alt vi bygger skal grunnsteinen og den siste takstein være Kristi Kors, for bare i det og ikke noe annet er det frelse.

Amen.

Til den hl. Faders 70-årsdag

som tillike var sjuårsdagen for hans valg til pave sendte biskopen dette telegram:

«Oslo Apostoliske Vikariats presteskap og troende sender til elskede felles far sine varmeste ønsker og lover ham trofast hengivenhet.»

Det kom følgende svar:

«Hs. Hellighet takker hjertelig for gode ønsker og velsigner faderlig deres Exellense, presteskap og troende.
Montini.»

hadde økonomisk evne til å opprettholde en kirke om de enn hadde vilje nok. De store kostbare katedraler måtte oppgis og ble museer eller kinolokaler og fabrikker, mens de kristne samlet seg i de private hus hvilket var helt lovlig, når det bare var meldt fra til myndighetene. Det var altså ikke tale om fullstendig forbud mot gudstjenester. De beslaglagte kirkeskatter vakte imidlertid sterk røre og det kom til mange blodige episoder når prestene og menighetene forsvarte dem — ikke så meget fordi de var kostbare som fordi de var hellige ting som ikke måtte falle i profane hender. Religionsfriheten ble det imidlertid vanskelig å hevde i de følgende år hvor en regulær gudløshetskampanje tok til — for øvrig en logisk følge av den kommunistiske ideologi. Alle midler ble benyttet for å utrydde det religiøse instinkt, især spott og latterliggjøren — først forsiktig, da særlig bøndene jo følte seg sterkt knyttet til kirken, men i begynnelsen av 1920-årene etter at en forhenværende journalist Jaroslavsky hadde overtatt ledelsen, ble kampanjen mer og mer målbevisst og kulminerte 1931. Verdens første antireligiøse museer ble åpnet og anti-religionen ble innført som skolefag.

Det lykkedes dog patriark Tichons etterfølger biskop Sergij å få en overenskomst mellom stat og kirke i 1929 på grunnlag av en lojalitetserklæring fra den ortodokse kirke overfor sovjetregjeringen, skjønt denne erklæring møtte megen motstand hos hans trosfeller på grunn av hans servile holdning over for Stalin, og loven av 1929 fastslo igjen offisielt at de religiøse samfunn hadde rett til å virke. Men til samme tid gjorde regjeringen alt det den kunne for å kvele det religiøse liv — således ble 6 dags-ukene innført som ødela helligdagsrytmen, og alle kirkelige fester forbudt. «De kjempende gudløses forbund» hadde utarbeidet en privat kampplan, men den kom aldri i sving. Tvert om begynte i 1934—35 en viss avspenning å gjøre seg gjeldende — uten tvil i forbindelse med Stalins endrede holdning til Trotski-kommunismen, idet alle krefter nå skulle settes inn på fedrelandets framgang og forherligelse. Og selv om utrenskningsaksjonene i 1937—38 også ramte kirken idet myndighetene mistenkte en del av dens tilhengere for å ha forbindelse med Trotskis folk, så viser dog den nye forfatning av 1936 at det er skjedd en endring i innstillingen overfor den russiske kirke og religionen i det hele tatt. Prestene fikk således sine borgerlige rettigheter tilbake, deriblant også valgetten.

Det er bestandig fra den russiske stats side hevdet at religionsforfølgelser aldri har funnet sted — det som

skulle rammes var det reaksjonære politiske standpunkt som også noen av kirkens folk inntok. Det kan jo lett komme ut på det samme, men det er dog nokså bemerkelsesverdig at patriark Sergij og mange av hans biskoper og prester meget energisk har hevdet at det hele tiden har hersket religionsfrihet i Russland og at prestene og legfolk aldri er arrestert på grunn av sin religiøse overbevisning, men utelukkende på grunn av regjeringsfiendtlige handlinger.

At Stalin i 1937 lot sin hustru begrave i vigslet jord — ifølge hennes siste ønske — vakte selvfølgelig oppsikt, men krigen har brakt ennå merkelige begivenheter, sett på bakgrunn av Stalins første regjeringår. Før krigen ble jo alle nasjonale midler tatt i bruk for å styrke folkets motstandsvilje, og blant disse var opphevelsen av loven mot gudstjenestene, 7 dags-ukene med søndagen som hviledag ble gjennomført, og da tyskerne var brutt inn over grensen ble det den første søndag etter invasjonen avholdt store gudstjenester i alle landets kirker, hvor en anropte Gud om hjelp mot den felles fiende. Den offisielle russiske propaganda vek ikke tilbake for å betegne tyskerne som et avkristnet folk som dyrket hedenske, gammelnordiske guder, og som derfor måtte bekjempes i religionens navn! Komitern ble oppløst, og påskenatt 1942 ble trafikkforbudet opphevd i Moskva for at folk kunne få besøke kirkene. Under hele krigen var alle gudstjenester overfylt — noe som dog kan skyldes de få kirker som var i bruk i forhold til befolkningsantallet.

Stalins nye kirkepolitikk har foreløpig kulminert i det allrussiske kirkemøte februar 1945. Her var nemlig ingen mindre enn formannen for det nyopprettede «råd for den russiske ortodokse kirkes anliggender ved sovjetunionens folkekommissariat» G. G. Karkow til stede og forhandlingene ble helt objektivt referert i pressen. De formelle skriv manifestert den fulle utsoning mellom den russiske kirke og sovjetregjeringen.

En må nå ikke tro at omslaget skyldes noen ny religiøs innstilling i seg selv. Stalin er sikker på at kommunismen har seiret i Russland og at kirken ikke mer er en fiende han er nødt til å regne med. Det er meget få unge som nå har noe forhold til den, og kirkens ledende menn har stilt seg lojalt overfor staten. Det kan altså ikke skje noen ulykke om de får lov til å arbeide på dette grunnlag — skulle uheldige tendenser søke å gjøre seg gjeldende kan det jo alltid bli grepet inn.

Det må altså sies å være en meget redusert kirke som nå har fått friheten tilbake i Russland, men likevel fortsetter den sin svake kamp mot kommunismens ideologi — en kamp som stadig bør følges med den største interesse og sympati.

Til overhyrde

for Mellom-Norges kirke-distrikt er utnevnt sokneprest Deutsch. Vi ønsker den nye prefekt Guds rikeste velsignelse over virket i mange gode arbeidsår framover, til gagn og glede for Moderkirkens hellige sak i Norge.

Vivat, crescant, floreat!

Omkring kardinalens ankomst til Rom

Det har ikke vært uten mange vansker at kardinalene har kunnet møtes i Rom for å være til stede i konsistoriet og overvære alle de liturgiske festligheter som er forbundet med overrekkelsen av kardinalhatten. Den afrikanske kardinal *Teodosius Clemens de Gouveia* hadde tenkt å komme i god tid, og en fikk også bud om at han var avreist. Men så ble han borte på veien, hvilket ga støtet til diverse rykter om ørkenstormer, nedslitt flymaterieell osv. Grunnen var dog en helt annen: kardinalen hadde ikke vært oppmerksom på de ennå gjeldende krigsbestemmelser om vaksinerings, og ble derfor ved en mellomlanding tvunget til en ukens karantene. Hvor ungarenen mgr. *Joseph Mindszenty* befinner seg vet ingen nå — skriver «Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning»s korrespondent i Rom i en artikkel i bladet for 22. februar. Det går mange ville rykter, men intet er usikrere enn rykter som stammer fra Budapest. (Kardinalen ankom senere ved anm.)

Det hersket lenge tvil om hvorvidt den gamle men meget energiske mgr. *Sapieha*, erkebiskop av Krakow, kunne komme. Men han avreiste en hel uke før festlighetene tok til. «Jeg brukte sju døgn på jernbanereisen fra Warszawa,» lo kardinalen. «Men jeg hadde det bra. Det var stilt en salongvogn til min disposisjon.» Kardinalen er smilende elskverdig, men vil ikke uttale seg om de politiske forhold i Polen, utover det at han akter seg tilbake til landet.

De fire amerikanske kardinaler har ikke hatt noen vansker med transport, passvisum e. l. Da tre av dem kom direkte med det kjente fly «Star of Cairo» til Rom og var alle meget begeistret for reisen. De ble mottatt av en flokk pressefotografer, og både de og deres store følge av biskoper og prester ble hilst velkommen av venner blant Vatikanets prelater som også var møtt mannsterkt opp. Kardinal Stritch har forøvrig studert i Rom og taler ennå ganske bra italiensk. Kardinal *Spellmans* mottakelse var meget uformell, men han er også en kjent Romaskikkelse. Han har vært lange tider ad gangen i den evige stad og alltid stått på en meget god fot med pressen som setter stor pris ham for hans ofte åpne og uforbeholdne uttalelser. Etter at «Star of Rome» på hans uttrykkelige anmodning hadde kretset noen ganger over Rom og endelig hadde landet på flyplassen ved Ciampino, gjelød denne av journalistenes velkomsthilsener. De fikk også bevilget en pressekonferanse, men denne gang fikk de dog ikke stort mer ut av ham enn noen obligate uttrykk for hans glede over å være i Rom igjen.

Sammen med kardinal *Spellman* kom den alvorlige 83-årige kardinal *Glennon* av St. Louis og den smilende mgr. *Tien*, Kinas første kardinal. Kardinal *Glennon* opplyste pressen om at det var hans første lengere luftreise, men han hadde trenet med noen kortere flyturer innen han bega seg på langferden til Rom. Ingen av disse kardinaler interesserte imidlertid pressefolkene så meget som Spanias primas, erkebiskopen av Toledo og Berlins erkebiskop, *grev von Preysing*. Den første la ikke skjul på sin hjertens mening:

«Hvorfor skal Spania ikke behandles som landet har behandlet andre land? I fire år har vi hatt tyskerne inn på oss ved grensen, men aldri tillot vi dem å gå over den. Vi har gjort mer enn Sverike som tillot tysk trosskoletransport gjennom landet. Vi har ikke gått med i krigen fordi vi ikke kunne billige at vold skal bre seg på rettens bekostning. Vi har passe vårt — hvorfor kan da ikke andre la oss i fred? President eller konge — hva har vel navnet å si? Anerkjenn den offentlige myndighet at Kristus er konge, må den også anerkjenne hans prerogativ innenfor det rike som er hans, nemlig Kirken. Med andre ord la Kirken ha sin hele og fulle frihet. Er en Kirke ikke helt fri, er den overhodet ingen kirke. Min sjef er hverken Franco eller noen annen som kommer i stedet for ham. Som enhver annen katolsk biskop anerkjenner jeg bare en sjef, og det er Kristi stedfortreder på jorden, hans Hellighet paven. Han og ingen annen skylder jeg underdanighet!»

Biskop von *Preysing* er en aristokrat fra Bayern som taler perfekt engelsk og fransk. Det er ham som «regjerer» over katolikken i den av russerne besatte sone.

«Inntil videre tolerer russerne oss. Men de vil sperre oss inne i kirkene. De tillater messer og vigslar og barne-dåp, men ser ugjerne at det prekes. De vil ikke ha konfesjonelle skoler og ikke noe konfesjonelt trykk. Heller ikke de allierte tillater de konfesjonelle skoler. Vi har kunnet utvirke noe ubetydelig i denne retning i Bayern, men det er vanskelig å få englenderne og amerikanerne til å skjønne at en protestant ikke kan undervise i den katolske trosbekjennelse eller en katolikk i den protestantiske. De mener det kommer ut på det samme.

Den største vanske ligger dog i å skjelne mellom nazistene og de som ikke er det. Mange som hele tiden har vært nazister har kunnet redde seg inn i gode stillinger, til og med bedre enn før. Andre som aldri har vært det eller som er blitt tvunget inn i partiet og siden har meldt seg ut og år igjennom har arbeidet på å hjelpe konsentrasjonsleirenes ofre og jødene, fengsles nå som «partimedlemmer», «spioner» el. lign. Naturligvis har russerne også på dette område møtt ferre vansker enn de allierte, fordi alle de med nazistisk fortid hadde flyktet fra Øst-Tyskland før russerne nådde deres hjemsteder. De allierte har nå fornøyelsen av å skulle ordne opp med disse, pluss alle de andre som ble hjemme fordi de stolte på at de allierte sikkert ville være «menneskelige». Jeg forstår at de allierte ikke har noen lett stilling og at det kan forekomme misgrep fra deres side, men den bitterhet som disse misgrep framkaller øker selvfølgelig Tysklands mange vansker.

En annen av disse vansker er iøvrig at fler og fler tyskere blir satt inn i det beryktede militærpoliti i Polen som i forveien omfatter både russere og polakker. Etter alt å dømme opptre imidlertid de tyske militærsoldater brutalere enn bare russerne og polakkene hvilket selvfølgelig øker hatet mellom det tyske og polske folk.»

Kardinalenes garderobe har ellers forårsaket mange vansker. Den er jo strengt liturgisk foreskrevet, men med den vareknapphet som på grunn av krigen råder over hele verden har det vært nesten umulig å skaffe det nødvendige materiale til den.

Kinas første kardinal måtte således på veien til Rom gjøre opphold i to amerikanske byer. I Chicago fikk han noen drakter som hadde tilhørt avdøde kardinal Mundelin — likeledes i New-York hvor utstyret ble komplettert med effekter som har tilhørt kardinal O' Connel. De andre kardinaler har likeledes søkt og fått bistand av sine confratres, men likevel var det et ualminnelig broket skue det offentlige konsistorium i St. Pederskirken frambød med drakter av forskjellig materiale og farge, mens alle jo burde ha båret den samme sterke purpur — kardinalene møtes jo i uken etter septuagesima og kan som følge derav ikke bære sine vanlige skarlagensrøde drakter, men må bruke purpur som er den liturgiske farge i sørgeperiodene.

Med særlig varme hyllet menneskemassen kardinal greve von Galen, nazismens uforferdede motstander. Den samme spontane hyllest fikk den ungarske kardinal.

De nyeste statistiske opplysninger viser — etter hva «Katolsk Ugeblad» meddeler — at av verdens ca. 343 millioner katolikker lever 204 millioner i Europa, 47 millioner i Nordamerika, 61 millioner i Sydamerika, 9 millioner i Asia, 7 millioner i Afrika og 15 millioner i Stillehavsområdet. En nøyaktig proporsjonell fordeling av kardinalene ville gi Europa 28, Nordamerika 7, Sydamerika 9, Asia 1, Afrika 1 og Stillehavsområdet 2. Etter de nye utnevnelser er fordelingen slik:

Europa representeres i kardinalkollegiet av 29, Nordamerika 7, Sydamerika 7, Asia 3, Afrika 1 og Stillehavsområdet 1 kardinal.

Kardinalkollegiet teller nå 27 italienske og 42 medlemmer av andre nasjonaliteter — det er første gang at de italienske ikke har vært i majoritet. Av samtlige kardinaler er vel fjerdeparten ikke-europeere og av de 32 nye er bare 4 italienere.

I kikkerten

Apropos en radiopreken

En prest holder en preken ut fra sin helligste overbevisning om rett og urett. Det er nå engang en prests prerogativ å kunne tale uten å bli avbrutt, så en kan jo ikke med sannhet snakke om misbruk av tilhørernes tålmodighet fordi prekenen sendes gjennom kringkastingen — det står jo enhver fritt å slå apparatet av om en er misfornøyd med det som blir sagt og ikke orker å høre mer. Det er til og med en del mindre oppsiktsvekkende enn om en ville demonstrere i kirken ved å reise seg under en preken en ikke liker og marsjere ut til stor forstyrrelse for menigheten. Ut fra dette skulle det ikke være verre å hevde sine anskuelser i radioen framfor i kirken, men det syns å være en betydelig post i disfavør av sokneprest Ljostveit i Larvik at hans hero-

stratisk berømte preken den 24. februar om vårt forhold til landssvikerne ble kringkastet og at lytterne derfor var tvangsinnlagt på den, hvilket vel nok må betegnes som en sterk overdrivelse, kfr. hva vi skrev om det enkle middel: å slå radioen av! Men forargelsen har altså likevel antatt slike dimensjoner at en for alvor har opp-tatt diskusjon om det ønskelige i å få innført forhåndssensur, så lytternes sarte ørene kan bli skånet for nye rystelser av lignende art.

Nå kan det selvfølgelig ikke falle oss inn å si hverken til eller fra om selve prekenen her i «St. Olav» — en luthersk sokneprests ord må naturligvis helt stå for hans egen regning og bedømmes ut fra hans og hans trosfellers synspunkt, ikke fra vårt når det ikke gjelder saker og ting, som direkte vedkommer vår Kirke og dens tro og moral. Men når foreteelsen som i dette tilfelle omfatter sensur, har vi som borgere i et felles fedreland ikke alene rett, men også plikt til å si fra, hvilket her vil si å rope et kraftig: «Se opp!» for den lumske og til åndelig død førende nazibasille, som alltid ligger på lur og på alle måter søker å infisere oss, idet den i dette øyemed kamuflerer seg på de underligste måter.

Her har vi nå en mann som selv har sittet fengslet av tyskerne for sin overbevisning og altså har vist seg å ha sine meningers mot, og som preker ut fra kristendommens kjærlighetsbud slik han har forstått det — og så lurar nazibasillen seg til via ham å prøve å få innført kontroll med meningstilkjennegivelser i form av forhåndssensur — en forløper for rett og slett forbud! — — — Er det ikke som hører vi en seg nærmende trampen av jernskoede føtter utenfor våre hjem? Derfor er det ikke den enkeltstående foreteelse sokneprest Ljostveit og hans preken som er sakens kjerne — det er selve den direktekjøpte og dyrt gjenkjøpte friheten: retten til «fritt å tenke, tro og tale» som er i faresonen!

Og tro ikke at nazibasillen innkapsler seg om den får høve til å sette seg fast et eneste sted. Den er i så måte verre enn kreft om enn de har arbeidsmetoden felles. Lykkes det den først å få overvunnet friheten på et enkelt sted i menneskeheten, brer den seg fort til flere — må vi ikke også her minnes Kristi ord om den onde ånd som ble fordrevet, men så gikk bort og hentet syv andre ånder og kom tilbake med dem, og det siste ble verre enn det første? —

Derfor må vi også ha den i kikkerten med en eneste gang når vi kommer den på sporet — — —

Tråden fra oven

Johannes Jørgensens berømte «Lignelser» er nå kommet i ny utgave fra dansk Gyldendal. Vi tillater oss å gjengi en av dem.

Det var en vakker morgen i september. Alle engene glitret av dogg, og gjennom luften drog den «flygende sommer» sine silkeskinnende tråder. Langt fra kom de, langt bort dro de.

En av disse trådene strandet i toppen til et tre, og luftskipperen — en liten svart- og gulbroket edderkopp — forlot sin lette farkost og ga seg ut på lauvets fastere grunn.

Men når alt kom til alt likte den ikke stedet, og med fort beslutsomhet tok den til å spinne en ny tråd. Ad den firte den seg rett ned i et stort tornekratt.

Her var det fullt opp med strittende kvist og grener, som egnet seg bra til å bære et nett. Og edderkoppen gikk løs på oppgaven, mens den lot den tråd som den var kommet ned ad bære det øverste hjørne til nettet.

Det ble en stor og vakker vev. Og den ble nokså særpreget ved det at den på sett og vis stod rett opp i luften — ingen kunne se noe som bar den. For det skal gode øyner til å oppdage slik en liten, fin edderkopptråd.

Dager kom, dager gikk.

Det tok til å minke med fluene og edderkoppen måtte spinne nettet sitt større, så det kunne favne videre, fange mer. Takket være tråden fra oven lyktes det også over all forventning. Edderkoppen bygget veven sin høyere og høyere opp i luften og mer og mer ut til sidene. Nettet spente nå over krattets fulle bredde og når det i de våte oktobermorgnene hang overstrødd med funkende dråper var det som å se et perlestykket slør.

Edderkoppen var stolt av nettet sitt. Den var ikke mer bare en liten ting som hadde seilet på et spinn gjennom luften uten så å si en skilling i lommen og uten annen formue enn sine spinnekjertler. Den var nå en diger velfødd edderkopp og hadde det største nettet i hele krattet.

Så våknet den en morgen og var i meget dårlig humør. Den hadde frosset om natten og nå var det intet solglimt å se eller merke og ikke en eneste flue summet i luften. Sulten og arbeidsløs satt edderkoppen den hele lange grå høstdag.

For å få tiden til å gå tok den til en rundgang i nettet sitt for å inspisere det om det skulle trenge en reparasjon hist og her. Den rykket i alle trådene for å kjenne om de var forsvarlig gjort fast. Men skjønt den ikke fant noen feil, så var og ble den gretten.

Ytterst i veven kom den så over en tråd som den ikke syntes den kjente. Alle de andre gikk ett eller annet sted bort. — Edderkoppen visste på en prikk hvilken kvist de var fastgjort til. Men denne ufattelige tråden gikk i n e t t e t s t e d s — det vil si: den løp rett opp i luften.

Edderkoppen løftet seg på bakbenene og stirret oppover med alle sine mange øyner. Men den kunne ikke se hvor tråden sluttet. Det så ganske enkelt ut som gikk den rett opp i skyene.

Edderkoppen ble mer og mer ergerlig, jo lenger den satt der og stirret til ingen nytte. Den husket åbsolutt ikke at den selv en klar septemberdag var kommet ned langs denne tråden. Den husket heller ikke til hvor stor nytte nettopp denne tråden hadde vært da veven skulle bygges opp og gjøres større.

Edderkoppen hadde glemt alt dette — den så bare at her var det en dum, unyttig tråd som ikke gikk noe sted til, men bare rett opp i den tomme luften..... «Bort med deg!» sa edderkoppen, og så bet den kraftig til og i et eneste jafs knekket tråden over.

Med en gang brast veven — hele det kunstferdige nettverk styrtet sammen — og da edderkoppen kom til bevissthet igjen lå den mellom tornegrenene med nettet som en liten våt fille over hodet. I løpet av et eneste øyeblikk hadde den ødelagt all sin herlighet — fordi den ikke forstod nytten av tråden fra oven!

Her hjemme —

Oppmerksomheten henledes på annonsen om Vår Frue Hospitals basar.

I listen «Lars Eskelands minne» i nr. 43—44 i St. Olav forekommer en beklagelig trykkfeil, idet under «tidligere innkommet» feilaktig er satt et 1-tall istedet for et 4-tall. Sluttsommen i dette nummer blir altså kr. 2315.— istedet for som det står kr. 2015.—

Porsgrunn. Det er nokså lenge mellom hver gang «St. Olav»s lesere får høre Porsgrunns-nytt. Det skyldes ikke at det ikke hender noe her i Vår Frue menighet, men «skrivekløe» er et nesten ukjent begrep her. Imidlertid er det, særlig nå på nyåret hendt så pass betydningsfulle ting at det ikke er riktig å forbigå dem i taushet.

Først hadde vi søndag 6. januar den enestående glede og lykke å kunne ønske pastor Ivar Hansteen Knudsen hjertelig velkommen tilbake til sin fødeby som den første katolske prest utgått fra Vår Frue menighet. La det være sagt med engang, det ble en høytidsdag som lenge vil bli husket. Kirken var, foruten julens festskrud, også pyntet med de pavelige gul-hvite farger da pastor Hansteen Knudsen framførte sin første høymesse i Norge, assistert av pastor Taxt. I en beveget og nydelig preken ønsket sokneprest Rechtenwald sitt kjære soknebarn velkommen hjem og ønsket ham på egne og menighetens vegne alt godt i sitt framtidige virke i Herrens vingård. I aftenandakten meddelte pastor Knudsen, etter spesiell fullmakt, menigheten den pavelige velsignelse.

Om kvelden var det velkomstfest i menighetslokalet som var fullt besatt og hvor også pastor Knudsens nærmeste familie var gjester. Fru Margr. Grimsgaard framførte først på en utmerket måte en vakker prolog og siden vekslet det med hjertelige og velsignet korte taler og sanger skrevet for anledningen. Bl. a. overrakte Siggen Olsen pastor Knudsen det maleri av Vår Frue Kirke som var menighetens gave til ham i anledning prestevigselen. Bordets gleder og gang rundt julegranen stjal det meste av tiden ellers, og da oppbruddstimen kom var alle enige om at dagen kunne ikke vært bedre utnyttet.

Søndag 24. februar ble en vemodig, men stemningsfull og vakker avskjedstagen med vår kjære sokneprest Rechtenwald. I 8 messen var det felleskommunion med en deltagelse som sikkert var sokneprestens største glede den dag. Høymessen ble celebrert av pastor Hansteen Knudsen, og her holdt soknepresten sin avskjedspreken. En preken pastor Knudsen på festen om kvelden karakteriserte som pastor Rechtenwalds åndelige testamente. På festen lyldet stortingsmann Wright på menighetens vegne sokneprest Rechtenwald for hans gjennom 21 år alltid nidkjære, pliktoppfyllende og omsorgsfulle virke for menigheten. Han takket varmt for alt og ønsket pastoren og hans kjære søster og gode husånd frk. Rechtenwald alt godt i framtiden. Som et lite synlig bevis for menighetens takknemlighet overrakte han soknepresten et pengebeløp innsamlet for anledningen. Pastor Knudsen hadde i spesielt oppdrag å takke soknepresten på vegne av hs. høyærverdighet biskopen, et oppdrag han utførte hjertevarmt og ypperlig. Soknepresten på sin side takket beveget for alt gjennom disse mange år og trøstet med at ennå bandt sterke bånd oss sammen selv om veiene skiltes. På bønnens regnbuebro skal varme tanker vandre fram og tilbake i tiden som kommer. — Den vanlige stafasje, dikt, sanger, bevertning osv. manglet selvsagt ikke denne gang heller og kvelden ble for alle parter en virkelig hyggelig familiefest.

C. H. W.

Fredrikstad. Søndag 24. februar avholdt St. Birgittaforeningen en meget vellykket velkomstfest for den nye kapellan, pastor Lars Messel. Det var den lokale St. Olavsforening som hadde tatt initiativet under ledelse av sin nye formann herr Oscar Borg Müller, og festen var fra først til sist preget av den hjertelige velkomstglede som ikke trenger de mange og store og ofte så tynnslette ord for å gi sine følelser uttrykk, men som gjør seg merkbart gjel-

dende i den gode stemning som slår en varmt i møte fra *alt* som blir sagt og som gir de beste løfter for det framtidige virke.

Hedersgjesten kom sammen med soknepresten, og etter at alle hadde tatt plass — en fyldig representasjon av søstre fra St. Josephshospitalet hadde også innfunnet seg — hilste formannen alle velkommen, men rettet selvfølgelig denne hilsen særlig til pastor Messel til hvis ære festen ble avholdt. En fikk dernest et kåseri om frigjøringsdagene i Danmark og de forskjellige episoder som forefalt under disse. Det ble velvillig mottatt av de tilstedeværende, og etter at formannen hadde takket for det utviklet det seg et av disse koselige selskapelige samvær, som er nesten en spesialitet for denne hyggelige og gjestfrie menighet. Lokalet var festlig smykket med deilige blomster, som for å forene det nyttige med det behagelige senere ble utloddet sammen med andre gode saker og ting. Som vanlig avsluttet soknepresten festen som med sin stillferdige varme sikkert av den nye kapellan er tatt som et godt varsel om også gode arbeidsdager framover.

Tilreisende.

Fastemandat for året 1946

- I. Da forholdene ennå ikke er helt normale mener vi også i år å måtte dispensere fra fastebudet, undtatt askeonsdag og langfredag.
- II. Abstinensbudet blir derimot gjort gjeldende igjen, d.v.s. at alle som har fylt syv år må avholde seg fra kjøttmat på alle årets fredager, askeonsdag, imbredagene og vigiliedagene for pinse (8. juni) Marias opptagelsesfest (14. august), Allehelgen (30. oktober) og jul (24. desember). Men fredag 1. november blir alle dispensert.
- III. Fritatt for abstinensbudet, undtatt askeonsdag og langfredag, blir 1) de som pleier å få sin mat på spisesteder utenfor hjemmet, 2) innbudte gjester hos ikke katolikker, 3) medlemmer og tjenere av en hustand, der verten eller vertinnen ikke er katolikker, 4) syke og rekonvalesenter, 5) de som er på reise.
- IV. Alle sokneprester har myndighet til av viktige grunner å dispensere enkelte troende fra abstinensbudet, og alle skriftefedre meddeles hermed samme myndighet.
- V. Trass i dispensen fra fastebudet må fastetidens ånd likevel holdes levende hos alle. Derfor anmodes alle inntrengende om i fastetiden minst én gang om uken å be den smertefulle rosekrans og én gang om uken å be korsveien i kirken, enten privat eller ved å overvære den offentlige korsveiandakt om fredagen. Like-

— — og derute

DEN JAPANSKE AMBASSADE ved den Hl. stol er etter ordre fra den japanske regjering foreløpig suspendert. Etter i noen tid å ha oppholdt seg som gjest ved Vatikanet, er ambassadøren, Ken Harade, nå avreist sammen med 11 unge japanske prester, som er blitt utdannet ved Propagandakollegiet.

EN BELGISK KATOLSK PREST, sokneprest André til St. Johannes Døperens kirke i Namur har under okkupasjonen utført et stort og oppofrende arbeid for jøder i landet. Over 200 skylder ham sitt liv — deriblant mange barn som han fikk katolske familier til å oppta i sine hjem. Mange netter sov han selv på gulvet i sitt kontor, mens hans seng var opptatt av jødiske flyktninger som også fikk overlatt hver soveplass som fantes i huset. Skjønt prestegården lå vegg i vegg med Gestapos hovedkvarter, hjalp den modige prest mange jøder på flukt, men til sist måtte han selv gå i dekning. Etter kapitulasjonen har han ofret seg helt for jødiske foreldreløse barn som han har fått anbrakt i gode katolske familier.

så skal alle som er i stand til det, i fastetiden legge en almisse, avpasset etter deres økonomiske forhold, i de bøsser som i dette øyemed skal settes opp i alle kirker og offentlige kapeller med påskrift: «Fastealmitter». Disse fastealmitter skal nyttes til beste for våre kirkelige institusjoner. Den som ikke er i stand til å gi en slik almisse, skal be den smertefulle rosekrans søndagene i fastetiden for Kirkens anliggender.

VI. I de såkalte lukkede tider, d. e. fra og med askeonsdag til og med første påskedag og fra og med første adventsøndag til og med julefesten, må det ikke holdes høytidelige brylluper. I selve faste- og adventstiden skal de troende avholde seg fra dans og andre støyende offentlige forlystelser.

VII. Tiden til å oppfylle Kirkens bud om påskeskommunionen fastsettes til tiden fra Pasjonsøndag til og med Tre-enighetsfest.

Gitt i Oslo den 11. februar 1946.

† Jacob Mangers,
Apostolisk vikar,
biskop av Selja.

Dette fastemandat skal leses opp i alle kirker og offentlige kapeller søndag Quinquagesima, både i ottemessen og i høg-messen.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. Boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo